

Микитюк М.А.

доктор юридичних наук, доцент
Інститут УДО України КНУ імені Тараса Шевченка
<https://orcid.org/0000-0002-1759-7312>

Павлов Д.М.

доктор юридичних наук, доцент
Інститут УДО України КНУ імені Тараса Шевченка
<https://orcid.org/0000-0002-4586-6399>

Семчук Ю.І.

кандидат юридичних наук,
ЗВО «Львівський університет бізнесу та права»
<https://orcid.org/0000-0002-2829-0834>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ

JEL Classification: K 19

SECTION "LAW": Право.

Анотація. Метою статті є теоретико-правові основи забезпечення державної охорони. На сьогоднішній день компетенцією Управління державної охорони України (далі УДО України) не можна назвати чітко структурованою та узгодженою, що досить фрагментарно визначається на законодавчому рівні, цілком логічно ставлячи під питання ефективність забезпечуваної державної охорони органів державної влади та посадових осіб. А окремі повноваження та права УДО України і межі їх реалізації також не можуть повністю гарантувати не порушення прав громадян при здійсненні даної правоохоронної діяльності. Відтак, в контексті підвищення дієвості практичної діяльності УДО України й вбачаються актуальними питання його повноважень.

Ключові слова: забезпечення безпеки осіб, державна охорона, органи державної влади, посадові особи, правоохоронна діяльність.

Abstract. The need to protect the "first persons" (officials) of the state has always existed. Kings, kings and sultans, occupying a "leading position", almost immediately began to form a personal guard, whose duty was to ensure the personal safety of the ruler throughout his tenure. Because the threat of an attempted terrorist act has existed, exists and will always exist. After all, it is not possible to please absolutely all citizens.

State protection of public authorities and officials is a complex and responsible area of law enforcement.

The purpose of the article is a theoretical and legal basis for ensuring the security of the state protected officials. Nowadays, the competence of the Department of the State Protection of Ukraine isn't likely to be called clearly structured and

coordinated, that is rather fragmented at the legislative level, and quite logically challenges the effectiveness of state protection of public authorities and officials. Moreover, the certain powers and rights of the Department of State Protection of Ukraine and the terms of their implementation can not completely guarantee the violation of citizens' rights in carrying out the law enforcement activity. Therefore, in the context of increasing the effectiveness of the practical activities of the Department of State Protection of Ukraine, the issues of its powers are considered relevant.

Thus, in order to comply with the requirements of Article 32 of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On the procedure for coverage of public authorities and local governments in Ukraine by the media", the regime established in places of permanent or temporary residence of officials under state protection aimed at preventing the collection and access to confidential, secret and official information of the UD of Ukraine in order to prevent unlawful encroachment on officials under state protection in their places of permanent and temporary stay, their detection and termination may: to organize measures for the evacuation of vehicles that pose a threat to facilities and officials in respect of which state protection is provided; raise the issue of temporary cessation of activities enterprises, institutions and organizations (with the consent of their heads) on time of security measures; identify the causes and conditions that pose a threat to the security of officials and facilities subject to state protection, take measures within their competence to eliminate them, send to public authorities, local governments, enterprises, institutions, organizations of all forms of ownership of the proposal to eliminate the identified causes and conditions; to carry out control and supervisory functions on technical means of protection and control over security at the objects of permanent and temporary stay of persons subject to state protection, and to check their functional purpose.

Keywords: ensuring personal security, state protection, public authorities, officials, law enforcement activity.

Постановка проблеми. Необхідність охорони "перших осіб" (посадових осіб) держави існувала завжди. Царі, королі і султани, займаючи "керівну посаду", практично відразу ж починали формувати особисту гвардію, в обов'язок якої входило забезпечення особистої безпеки правителя протягом всієї його посадової діяльності. Тому що загроза замаху терористичного акту існувала, існує і буде існувати завжди. Адже абсолютно всім громадянам догодити не представляється можливим.

Державна охорона органів державної влади та посадових осіб є складним і відповідальним напрямком правоохоронної діяльності.

Аналіз дослідження проблеми. Зазначимо, що питання сутності та напрямків правоохоронної діяльності, у тому числі й здійснюваної державної охорони України, вже розглядалися такими науковцями як В.М. Дубінчак, О.М. Ключев, А.М. Куліш, А.М. Кучук, П.В. Онопенко, В.Г. Фатхутдінов, М.А. Микитюк та інші. У той же час, у роботах вчених досліджується, як правило, лише загальна проблематика організації та здійснення правоохоронної діяльності, зокрема й в Україні, окремих повноважень правоохоронних органів, якими наділено і Управління державної охорони України.

Мета та завдання розглянути систему заходів по забезпеченню безпеки осіб, щодо яких здійснюється охорона та виділити і звернути увагу на невирішені проблеми.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 1 Закону України "Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб" державна охорона органів державної влади України та посадових осіб — це система організаційно-правових, режимних, оперативно-розшукових, інженерно-технічних та інших заходів, які здійснюються спеціально уповноваженими державними органами з метою забезпечення нормального функціонування органів державної влади України, безпеки посадових осіб та об'єктів, визначених цим Законом [2].

Відповідно до ст. 4 даного Закону державна охорона здійснюється щодо: Верховної Ради України; Кабінету Міністрів України; Конституційного Суду України; Верховного Суду України.

Президентіві України забезпечується безпека в місцях його постійного і тимчасового перебування шляхом здійснення державної охорони. Протягом строку повноважень Президента України також забезпечується безпека членів його сім'ї, які проживають разом з ним або супроводжують його.

Після припинення повноважень Президент України забезпечується державною охороною довічно, якщо тільки він не був усунений з поста в порядку імпічменту.

Президент України — глава держави Україна. Статус Президент України визначено у розділі V Конституції України, де сформульовані права та обов'язки Президента як глави держави, порядок його обрання, а також можливість усунення з поста та припинення його повноважень.

Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [1].

Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Відповідно до статті 102 Конституції України, Президент України є Головою держави і виступає від її імені, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Основні повноваження Президента України закріплені у статті 106 Конституції України. Глава держави здійснює також інші повноваження, визначені Конституцією України.

Глава держави користується правом недоторканності на час виконання повноважень. За посягання на честь і гідність Президента України винні особи притягаються до відповідальності на підставі закону.

Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України. Повноваження Глави держави припиняються достроково у разі відставки; неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я; усунення з поста в порядку імпічменту; смерті [1].

Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпічменту.

Голова Верховної Ради України — одна з найвищих державних посад України. Голова Верховної Ради України здійснює керівництво Верховною Радою України, він обирається народними депутатами, попередньо запропонованим на пленарному засіданні Верховної Ради депутатськими фракціями чи народними депутатами.

Голова Верховної Ради України володіє індивідуальним конституційно-правовим статусом, що передбачає наявність у нього власних конституційних повноважень, які існують поряд з конституційною компетенцією Верховної Ради України в цілому і покликані сприяти реалізації останньої, мають допоміжний, похідний характер від компетенції Верховної Ради України. Водночас у здійсненні своїх повноважень Голова Верховної Ради України реалізує власну правоздатність, виступає самостійним суб'єктом публічно-правових відносин.

Прем'єр-міністр України призначається на посаду Президентом України за згодою більше ніж половини від конституційного складу Верховної Ради України. Особа, призначена Прем'єр-міністром України, набуває повноважень за цією посадою з моменту видання Указу Президента України про призначення цієї особи Прем'єр-міністром України [8].

Очолює Конституційний Суд України та організовує його діяльність Голова Конституційного Суду, якого обирають таємним голосуванням на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України з числа суддів Конституційного Суду не пізніше двомісячного строку з дня, коли посада Голови стала вакантною.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України лише на один трирічний термін. Голосування проходить шляхом таємного подання бюлетенів. Головою Конституційного Суду України вважається обраний кандидат, за якого проголосувало більше половини конституційного складу суддів Конституційного Суду України.

До повноважень Голови Конституційного Суду України належить: організація роботи колегій суддів Конституційного Суду України, комісій та Секретаріату Конституційного Суду України; скликання і проведення засідань, пленарних засідань Конституційного Суду України; розпорядження бюджетними коштами на утримання і забезпечення діяльності Конституційного Суду України відповідно до кошторису, затвердженого Конституційним Судом України.

Голова Верховного Суду України — посадова особа, що очолює Верховний Суд України — найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції України. Голова Верховного Суду України є найвищою адміністративною посадою Верховного Суду, проте він не очолює судову систему загалом.

Голова Верховного Суду України обирається з числа суддів цього суду. Суддею Верховного Суду України може бути особа, яка має стаж роботи на посаді судді не менше п'ятнадцяти років або суддя Конституційного Суду України [7].

Міністр закордонних справ України — посада голови Міністерства закордонних справ в Україні. Згідно статті 107 Конституції України за посадою є Членом Ради національної безпеки і оборони України [1].

Міністр закордонних справ підпорядковується безпосередньо Президенту України з питань, що належать до конституційних повноважень Президента України.

Генеральний прокурор України — посадова особа, що очолює єдину централізовану систему прокуратури України. Генеральний прокурор України — найвища адміністративна посада Офісу Генерального прокурора України.

Генеральний прокурор України призначається на посаду за згодою Верховної Ради України та звільняється з посади Президентом України. Верховна Рада України може висловити недовіру Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади (стаття 122 Конституції України).

Генеральний прокурор України не менш як один раз на рік інформує Верховну Раду України про стан законності.

Строк повноважень Генерального прокурора України — п'ять років. Цей строк, як зазначив Конституційний Суд України у своєму рішенні, є однією з гарантій незалежності Генерального прокурора. Метою законодавчого закріплення безперервного п'ятирічного строку повноважень прокурорів є запобігання сторонньому безпідставному втручанням в їхню роботу, унеможливлення незаконного звільнення з посади та виключення інших протиправних впливів.

Протягом строку повноважень зазначених посадових осіб також забезпечується безпека членів їхніх сімей, які проживають разом з ними або супроводжують їх.

Після припинення повноважень зазначені посадові особи забезпечуються державною охороною протягом року, крім випадків набрання законної сили обвинувальним вироком щодо них.

Державна охорона здійснюється щодо глав іноземних держав, парламентів та урядів і членів їхніх сімей, керівників міжнародних організацій, які прибувають в Україну чи перебувають на її території. Перелік керівників міжнародних організацій, щодо яких здійснюється державна охорона, визначається Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Державна охорона у разі наявності загрози життю чи здоров'ю може здійснюватися щодо народних депутатів України, членів Кабінету Міністрів України, керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Кабінету Міністрів України, суддів Конституційного Суду України та Верховного Суду України, Голови Національного банку України, Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Рішення про доцільність здійснення державної охорони щодо осіб, приймає Президент України за поданням посадових осіб, уповноважених виступати від імені відповідних органів державної влади, або за поданням Начальника Управління державної охорони України.

Особи, щодо яких здійснюється державна охорона, зобов'язані відповідально ставитися до власної безпеки, сприяти органам державної охорони у здійсненні покладених на них завдань.

Особи, щодо яких здійснюється державна охорона, мають право на:

- 1) одержання інформації про заходи забезпечення їх безпеки;
- 2) надання згоди щодо кандидатур осіб, які безпосередньо забезпечуватимуть їх особисту охорону;
- 3) тимчасову відмову в письмовій формі від особистої охорони, приймаючи на себе повну відповідальність за можливі негативні наслідки цієї дії.

Безпека особи, щодо якої здійснюється державна охорона, - захищеність особи, щодо якої здійснюється державна охорона, від посягань, процесів та явищ природного, техногенного та іншого характеру, що загрожують її життю, здоров'ю й іншим життєво важливим інтересам, пов'язаних з виконанням цією особою посадових повноважень, її суспільної діяльності.

У місцях постійного перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, керівниками органів, установ і організацій, які їм підпорядковуються, розробляються і погоджуються з УДО України інструкції, згідно з якими у цих місцях встановлюється режим.

Місця постійного перебування - об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона відповідно до Закону України "Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб" та актів Президента України.

У місцях тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, режим встановлюється УДО України.

При цьому вважатимемо місцями тимчасового перебування - територію (або її частину) підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремі будівлі, ділянки місцевості, акваторії, траси проїзду, транспортні засоби, де тимчасово перебувають (або перебуватимуть) посадові особи, щодо яких здійснюється державна охорона[б].

Режим - сукупність правил, що визначають відповідний порядок проходу, перебування та поведінку громадян, проїзду транспортних засобів, пронесення й провезення речей у місця постійного та тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, а також заходи щодо реалізації зазначених правил.

Режим запроваджується з метою запобігання:

- проникненню на об'єкти охорони (режимну територію) сторонніх осіб;
- відвідуванню особами всупереч встановленим правилам об'єктів охорони (режимної території);
- пронесенню (провезенню) до режимної території заборонених речей та їх розміщення в ній.

Об'єктами охорони вважаються будівлі, споруди та прилеглі до них території й акваторії, визначені згідно із Законом України "Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб". До об'єктів охорони належать ділянки місцевості, площі, вулиці, будівлі й споруди, траси проїзду, транспортні засоби, де тимчасово перебувають особи, щодо яких здійснюється державна охорона, у тому числі під час проведення міжнародних, масових, суспільно-політичних й інших заходів.

Режимна територія - місця постійного та тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, де встановлюється та підтримується відповідний режим.

Для підтримання встановленого режиму на об'єкті охорони (режимній території) призначаються пости охорони, які в разі необхідності обладнуються технічними засобами охорони та контролю на безпеку, засобами зв'язку тощо.

Під час здійснення державної охорони військовослужбовцями УДО України визначається режимна територія.

На режимній території може встановлюватися спеціальний режим - додаткові заходи з обмеження допуску та перебування на режимній території, пов'язані з посиленням вимог до контролю на безпеку.

Спеціальний режим встановлюється у разі:

- наявної інформації щодо можливості вчинення диверсійного або терористичного акту;
- наявної інформації щодо загрози життю та здоров'ю посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;
- масових порушень громадського порядку;
- на період введення надзвичайного та військового стану.

На режимній території в разі встановлення спеціального режиму вводяться додаткові обмеження прав у вигляді контролю на безпеку усіх громадян.

Контроль на безпеку – заходи щодо запобігання пронесенню (провезенню) до режимної території заборонених речей та їх розміщення в ній.

Місця постійного та тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, повинні відповідати протипожежним, санітарно-гігієнічним, екологічним, радіаційним, протиепідемічним, побутовим та іншим вимогам, за дотримання яких відповідають посадові особи, у користуванні яких ці місця перебувають. Контроль за дотриманням зазначених вимог має право здійснювати УДО України. З цією метою відповідні посадові особи, у користуванні яких перебувають зазначені місця, надають до УДО України необхідні відомості для здійснення державної охорони.

Допуск громадян у місця постійного та тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, проводиться після проходження такими громадянами контролю на безпеку.

Забороняється допуск громадян до режимних територій:

- у стані сп'яніння (алкогольного чи наркотичного), у вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль;
- з тваринами, окрім випадків, коли це неспеціалізований захід (виставки тварин тощо).

На вході до режимних територій обладнуються пункти пропуску (пости охорони) для проведення контролю на безпеку.

Контроль на безпеку в місцях постійного та тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, запроваджується для запобігання доставці до режимної території та наявності в ній заборонених для пронесення (провезення) речей. Перелік таких речей може змінюватись та доповнюватись за обґрунтованим рішенням УДО України для кожного охоронного заходу окремо залежно від умов його проведення.

Контроль на безпеку проходять громадяни, які допускаються до режимної території, у зв'язку з чим вони зобов'язані подати для огляду всі речі, що проносяться (провозяться) ними на цю територію.

Огляд громадян проводиться в межах, достатніх для виявлення заборонених до пронесення (провезення) речей. Від контролю на безпеку звільняються посадові особи, щодо яких здійснюється державна охорона, народні депутати України, дипломатичні агенти (глава представництва або член дипломатичного персоналу представництва, особи, які мають дипломатичний ранг) під час вчинення ними офіційних дій, інші особи, яким у законному порядку надано право на безперешкодний прохід. При цьому у зазначених осіб (за винятком посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона) перевіряються документи, що підтверджують обіймання ними саме тих посад, які надають право безперешкодного проходу. Для інших осіб контроль на безпеку є обов'язковим.

Контроль на безпеку здійснюється військовослужбовцями УДО України або військовослужбовцями й працівниками правоохоронних та інших державних органів, якщо вони залучені УДО України для виконання цих завдань, згідно з чинним законодавством.

Огляд речей здійснюється в присутності їх власників (чи відповідальних за ці речі осіб).

У разі виявлення в режимній території будь-яких речей, належність яких невідома (у тому числі залишених), вони оглядаються за відсутності їх власника або користувача [4].

У разі незаконного проникнення або намагання проникнути до режимної території, скоєння особою злочину чи адміністративного правопорушення, порушення встановленого режиму, виявлення в особи вогнепальної зброї, спеціальних засобів та інших речей, на зберігання (носіння) яких потрібний відповідний дозвіл, а він відсутній або недійсний, військовослужбовці УДО України мають право затримувати таких осіб з подальшою передачею їх відповідним правоохоронним органам [3].

Військовослужбовці УДО України під час виконання завдань із забезпечення безпеки посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона у місцях їх постійного та тимчасового перебування, мають право:

- вимагати від громадян додержання режиму, встановленого на об'єктах, щодо яких здійснюється державна охорона, не допускати до будинків, де працюють Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, а також будинків, де працюють інші органи державної влади України, щодо яких здійснюється державна охорона згідно з цим Законом, осіб з холодною чи вогнепальною зброєю, вибуховими речовинами, засобами підризу, боєприпасами всіх видів і зразків, навчальними або імітаційними боєприпасами, легкозаймистими рідинами чи займистими твердими речовинами, піротехнічними засобами;

- тимчасово затримувати осіб, які, порушуючи встановлений режим, проникли чи намагаються проникнути на об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона, або до режимної території; здійснили або здійснюють правопорушення в місцях постійного чи тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона; не виконують законних вимог військовослужбовців УДО України; перевіряти у них документи, що

посвідчують особу, здійснювати у встановленому законом порядку особистий огляд затриманих та огляд речей, які є при них, транспортних засобів, на яких вони прибули, й передавати їх іншим правоохоронним органам [3];

- спільно з відповідними підрозділами Національної поліції тимчасово обмежувати або забороняти під час здійснення охоронних заходів рух транспортних засобів та пішоходів на вулицях і дорогах під час проїзду автомобільним транспортом Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, а також глав іноземних держав, парламентів і урядів, керівників міжнародних міжурядових організацій та іноземних делегацій, які перебувають в Україні з офіційним візитом, не допускати громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, вимагати від них залишатися на конкретних місцях або залишити їх;

- не допускати громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, вимагати від них залишатися на конкретних місцях або залишити їх;

- використовувати транспортні засоби, що належать органам державної влади України, підприємствам, установам, організаціям і громадянам (крім транспортних засобів, що належать дипломатичним представництвам іноземних держав і міжнародним організаціям, а також спеціального призначення), для запобігання кримінальним правопорушенням, переслідування і затримання осіб, що підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, доставлення осіб, які потребують невідкладної медичної допомоги, в лікувальні заклади, а також для проїзду до місця події з наступним відшкодуванням у встановленому порядку збитків, завданих власникам цих транспортних засобів;

- у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, заходити в житлові та інші приміщення, що належать громадянам, на територію і в приміщення державних органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності з наступним повідомленням про це прокурора протягом 24 годин;

- перебувати на земельних ділянках, в жилих та інших приміщеннях громадян за їх згодою, а також на території і в приміщеннях підприємств, установ та організацій з повідомленням про це адміністрації з метою забезпечення державної охорони;

- використовувати під час проведення охоронних заходів засоби зв'язку, що належать державним органам, підприємствам, установам і організаціям незалежно від форм власності з наступним відшкодуванням у встановленому порядку збитків;

- проводити кіно-, фотозйомку, аудіо- і відеозапис на об'єктах, щодо яких здійснюється державна охорона, а також під час проведення охоронних заходів у місцях тимчасового перебування;

- здійснювати на об'єктах, щодо яких здійснюється державна охорона, на режимних територіях та на трасах проїзду (визначена ділянка місцевості за маршрутом руху спеціального транспортного засобу з посадовою особою, щодо якої здійснюється державна охорона) оперативно-технічний, протипожежний, санітарно-гігієнічний, екологічний, радіаційний і протиепідемічний контроль та контроль за станом технічного захисту інформації, вживати заходів щодо

усунення виявлених порушень, з'ясувати причини, що призвели до їх вчинення;

- проводити радіомоніторинг та радіоконтроль за використанням радіочастотного ресурсу УДО України;

- використовувати форму одягу та документи, які зашифровують особу чи належність військовослужбовців і транспортних засобів УДО України;

- застосовувати заходи фізичного впливу, зберігати, носити й застосовувати вогнепальну зброю та спеціальні засоби на підставі й у порядку, передбачених Законом України "Про міліцію", військовими статутами та Правилами застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку, затвердженими постановою Ради Міністрів УРСР від 27.02.91 N 49 (зі змінами), провозити зброю та спеціальні засоби в усіх видах транспорту.

Висновок. Таким чином, з метою дотримання вимог статті 32 Конституції України, Закону України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації", режиму, встановленого у місцях постійного або тимчасового перебування посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, спрямованого на запобігання збиранню та доступу до конфіденційної, таємної і службової інформації УДО України з метою запобігання протиправним посяганням на посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, у місцях їх постійного та тимчасового перебування, їх виявлення та припинення може:

- здійснювати організацію заходів щодо евакуації транспортних засобів, які становлять загрозу об'єктам та посадовим особам, щодо яких здійснюється державна охорона;

- порушувати питання про тимчасове припинення діяльності підприємств, установ та організацій (за згодою їх керівників) на час проведення охоронних заходів;

- виявляти причини та умови, що створюють загрозу для забезпечення безпеки посадових осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона, вживати в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення, надсилати органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям усіх форм власності пропозиції щодо усунення виявлених причин і умов;

- здійснювати контрольні-наглядові функції щодо технічних засобів охорони та контролю на безпеку на об'єктах постійного та тимчасового перебування осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, та перевіряти їх функціональне призначення.

- Відповідно до пункту 22 Наказу УДО України № 210 від 27.05.2011 військовослужбовці УДО України мають право застосовувати спеціальні й транспортні засоби, а також використовувати службових собак у таких випадках:

- для захисту посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, громадян і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю;

- для відбиття нападу на об'єкти охорони (режимну територію), прилеглі до них будівлі, приміщення, споруди й транспортні засоби незалежно від їх належності або їх звільнення у разі захоплення;

- для затримання й доставки в міліцію або інші правоохоронні органи осіб, які вчинили правопорушення, якщо зазначені вище особи чинять опір військовослужбовцям УДО України або якщо є підстави вважати, що вони можуть вчинити втечу чи завдати шкоди оточуючим або собі;

- для припинення опору військовослужбовцям УДО України та іншим особам, які виконують свої службові обов'язки.

Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення й особи правопорушника.

Відповідно до пункту 23 Наказу УДО України № 210 від 27.05.2011 Військовослужбовці УДО України під час виконання завдань із забезпечення безпеки посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона у місцях їх постійного та тимчасового перебування, мають право застосовувати вогнепальну зброю у таких випадках:

- для захисту посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, та інших громадян від нападу, що загрожує їх життю й здоров'ю, а також звільнення заручників;

- для відбиття нападу на військовослужбовця УДО України, якщо його життю або здоров'ю загрожує небезпека;

- у разі спроби насильного заволодіння зброєю, бойовою та іншою технікою, якщо іншими способами й засобами неможливо припинити цю спробу;

- для відбиття нападу на об'єкти охорони, спеціальні транспортні засоби, жилі приміщення громадян, приміщення державних і громадських підприємств, установ і організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;

- для затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого злочину і яка намагається втекти;

- для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожує життю й здоров'ю посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, та/або військовослужбовця УДО України;

- для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю посадовій особі, щодо якої здійснюється державна охорона, громадян або військовослужбовця УДО України.

Застосуванню зброї повинно передувати попередження про намір її використання, якщо дозволяють обставини. Без попередження зброя може застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю посадової особи, щодо якої здійснюється державна охорона.

Використані джерела.

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 4 березня 1998 року №160/98-ВР.

3. Закон України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379.

4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 18.02.1992 року № 2135-XII.

5. Закон України «Про Службу безпеки України» Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 25.03.1992 року № 2229-XII.

6. Наказ начальника УДОУ № 210 від 27.05.2011 «Про затвердження Порядку забезпечення безпеки посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона у місцях постійного та тимчасового перебування».

7. Онопенко П. В. Правоохоронні функції української держави: зміст і реалізація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / П. В. Онопенко. – Київ, 2005. – 16 с.

8. Микитюк М.А. Державна охорона в Україні – адміністративно-правове регулювання: монографія / М.А. Микитюк – Львів: Видавництво Львівської політехники, 2018. – 472 с.